

**ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
5-6-2021**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Επιστήμη και Λογοτεχνία

Ζήτημα το θεωρώ, όχι πρόβλημα. Γιατί πρόβλημα, φρονώ, δεν υπάρχει. Θυμούμαι καθηγητή του Πανεπιστημίου μας που μου έλεγε κάποτε:

-Εδιάβασα σε ένα νεοελληνικό μυθιστόρημα πως ανατρίχιασαν κάποιου τα κόκαλα, από συγκίνηση φυσικά. Λοιπόν τα κόκαλα δεν ανατριχιάζουν. Και απορώ πώς υπάρχουν άνθρωποι ικανοί να γράφουν τέτοιες ανοησίες.

Του αποκρίθηκα:

-Στην ιατρική επιστήμη μπορεί να μην ανατριχιάζουν τα κόκαλα. Στη λογοτεχνία έχουν κάθε δικαίωμα και ν' ανατριχιάσουν και να συνομιλήσουν ακόμα.

Με κοίταξε με δυσπιστία για τη διανοητική μου ισορροπία. Και με κάποιον οίκτο. Και είμαι βέβαιος πως μόνο και μόνο γιατί βρισκόμουν στο σπίτι του εκείνη την ώρα δεν τόλμησε να διατυπώσει ζωηρότερα τη σκέψη του. Ο Ξένιος Ζευσ μ' επροστάτευσε, κανένας άλλος.

Αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο. Υπάρχουν άπειρα άλλα. Ένας άνθρωπος του έντεχνου λόγου, αφηγητής ή ποιητής ή δραματουργός ή άλλος μέσα σε μια συντροφιά επιστημόνων αισθάνεται συχνά πολύ ξένο τον εαυτό του. Ο άνθρωπος του έντεχνου λόγου έχει επίσης τον δικό του τρόπο να σκέπτεται ή να μην σκέπτεται. Η επιστήμη αναζητεί την αλήθεια με κύριο όργανο τη λογική. Η Τέχνη επιδιώκει την ομορφιά με κύριο όργανο το μορφοπλαστικό ένστικτο. Πρόκειται φυσικά για γενικεύσεις. Αλλά χρήσιμο είναι να μην τις λησμονούμε. Και να μη λησμονούμε επίσης πως είναι ολωσδιόλου άλλο πράγμα η ομορφιά της αλήθειας και άλλο πράγμα η αλήθεια της ομορφιάς. Κ' ένας άνθρωπος που έχει αφιερώσει τη ζωή του στη μελέτη, την παρατήρηση, το πείραμα, την ταξινόμηση, τη διαίρεση, την απόδειξη, την τεκμηρίωση, ένας άνθρωπος που ξοδεύει ακαταμέτρητη γνώση, ευφυΐα, προσπάθεια, για να αποκρυσταλλώσει μια επιστημονική θεωρία ή ν' αποδείξει την αλήθεια μιας άλλης, είναι πολύ φυσικό ν' αντικρίζει με κάποια συγκατάβαση και με κάποια δυσπιστία συνάμα τον πεζογράφο ή τον ποιητή, που διεκδικεί το προνόμιο να πει ό,τι θέλει και με όποιον τρόπο το θέλει και αδέσμευτος από αντικειμενικά δεδομένα νομοθετεί για τον εαυτό του και για τη διάρκεια.

Η Τέχνη, έχει πολλές φορές παρατηρηθεί, είναι ο χώρος της περισσότερης ελευθερίας. Ό,τι στην επιστήμη είναι ψυχρό- και πρέπει να είναι ψυχρό- στην

περιοχή της καλλιτεχνικής δημιουργίας καίει τα δάχτυλα. Ο άνθρωπος της επιστήμης δεν έχει το δικαίωμα να ξεστομίσει μια λέξη, χωρίς να μπορεί να την αποδείξει, να την επιβεβαιώσει, δηλαδή να την περιβάλει με αντικειμενικό κύρος. Ο άνθρωπος της Τέχνης μπορεί τα πάντα να πει, αρκεί να μην απιστούν στον αισθητικό κανόνα, γιατί τέτοιος δεν υπάρχει, αλλά συχνότατα σ' εκείνον που αποκαλύπτεται στον ίδιο την ώρα που απελπισμένα πασκίζει να δώσει μορφή στους τυφώνες των παθών του. [...]

Η καλλιτεχνική συνείδηση είναι μια υπόθεση. Και η επιστημονική συνείδηση είναι μια άλλη υπόθεση. Μονάχα μερικές εξαιρετικές προσωπικότητες, υπερύψηλες, και όχι σήμερα, αλλά άλλοτε, όταν η επιστημονική γνώση ήταν περιορισμένη και συνακόλουθα πιο ευάλωτη, κατόρθωσαν να συζεύξουν μέσα τους τον επιστήμονα και τον καλλιτέχνη (ένας Λεονάρντο ντα Βίντσι, ένας Πασκάλ). Η καλλιτεχνική δημιουργία, ακόμα και στα πιο στεγανά φανερώματά της, προϋποθέτει μέθη. Η επιστήμη προϋποθέτει νηφαλιότητα. Ο Κικέρων έγραψε κάποτε « nemo sobrius saltat» (ουδείς νηφάλιος χορεύει).

Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Η ηθική του συμφέροντος, εκδ. Φιλιππότη

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Είμαστε δέσμοι της τεχνολογίας

Ξημέρωμα στο χωριό. Λαύκος, Νότιο Πήλιο. Συμμαζέματα, ενθυμήσεις· σπίτι σου μεν, αλλά μετά από μήνες όλο και κάτι χρειάζεται να θυμηθείς. Μπάνιο, ξύρισμα, καφέδες. Εφτά το πρωί, φρέσκος, μετά από καλόν ύπνο, στημένος στο λάπτοπ, Κυριακή πρωί για το χρονογράφημα της Δευτέρας. Άλλαι μεν βουλαί ανθρώπου, άλλα δε τεχνολογία και ΔΕΗ κελεύουν...

Εφτά και έξι λεπτά... μπλακ άουτ. Διακοπή. Όπως πληροφορήθηκα αργότερα, η διακοπή έπιανε όλο το δίκτυο, από Νότιο Πήλιο μέχρι (κάποιες) Σποράδες. Και δεν ήταν μικρής διάρκειας, καν μιας-δυσωρών, ήταν πεντάωρη. Το ρεύμα θα επανερχόταν, καλώς εχόντων, γύρω στις δώδεκα, η μπαταρία στο λάπτοπ είχε πέσει, στο σπίτι μισοσκόταδο. «Δέσμιος της τεχνολογίας»! Ομολόγησα με συντριβή. Και τώρα τι κάνουμε; Πώς γράφουμε; Και καλά με μολύβι σε χαρτί, είχα κι απ' τα δύο. Πώς στέλνουμε το γραφτό;

Μονολόγησα μια φράση που για να γραφτεί είναι απαραίτητη η γονική συναίνεση, πήρα τον καφέ, άλλαξα ρούχα, μπήκα στην αποθήκη, πήρα εργαλεία και βγήκα στον κήπο. Ξεβοτάνισα. Κλάδεψα. Καθάρισα τα παρτέρια από ξερά φύλλα. Σκούπισα την αυλή. Άναψα την ψησταριά να κάψω τον... λόφο από φύλλα και ξερόκλαδα (είναι απίθανο το τι πετάς όταν καθαρίζεις έναν κήπο!). Στις δέκα ήρθαν δυο φίλοι. Τους έφτιαξα καφέ (στο γκαζάκι). Έντεκα είχα τελειώσει με όλα, απόλυτα ικανοποιημένος. Στην ψησταριά καίγονταν οι τελευταίες αναμνήσεις του περσινού κήπου...

Τηλεφώνησαν δυο φίλες: «Είσαι για θάλασσα;». Κατεβήκαμε Παγασητικό, στη μισοέρμη ακόμα Μηλίνα. Οι φίλες έφυγαν για οδοιπορία. Με άφησαν στο καφενείο, με τον καφέ μου (πάλι στο γκαζί) να βλέπω τους γλάρους στο νωχελικό τους πέταγμα. Όντως είμαστε δέσμοι της τεχνολογίας...

Πέτρος Μανταίος, Εφημερίδα των Συντακτών, 10-4-2017

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

[Ο πρωταγωνιστής του αποσπάσματος, απογοητευμένος από τη ζωή του, περιπλανιέται με το αυτοκίνητό του στους δρόμους της χώρας, αναζητώντας απαντήσεις στα προβλήματά του, χωρίς να έχει αποφασίσει αν υπάρχουν λύσεις για τα αδιέξοδά του].

Ο χρόνος είναι φουσαρμόνικα, φίλε μου, η ελαστικότητα του άπειρη. Η αντοχή του παρόντος στις επιθέσεις του παρελθόντος απεριόριστη. Δεν θ' αλλάξω σταθμό, θ' αφήσω τα ερτζιανά ν' αποφασίσουν μόνα τους. Μήκος κύματος ένα παιχνίδι αριθμών είναι κι αυτό - το Σύμπαν παίζει με τα νεύρα μου, επιτίθεται στα κύτταρά μου, κάνει παιχνίδια με τη μοίρα του. Οι αποφάσεις είναι ωστόσο αποφάσεις όσο κι αν ο επονομαζόμενος ψυχισμός δεν χωράει σε μαθηματικές εξισώσεις, όσο κι αν υπακούει αποκλειστικά σε συστημικού τύπου θεωρίες.

Οδηγώ στην ελαφρά κατωφέρεια με νεκρό¹, μόλις με εξήντα χιλιόμετρα την ώρα - λίγη εξοικονόμηση βενζίνης είναι απαραίτητη, αν πρόκειται η τελευταία νύχτα να είναι αύριο. Περιορισμός στις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, η απειροελάχιστη πλην ίσως μετρήσιμη συμβολή μου στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Θα μου πείτε, ποιος ασχολείται με την κλιματική αλλαγή - έτσι κι αλλιώς ο κόσμος δεν θα υπάρχει χωρίς εμένα. Υπευθυνότητα απέναντι στις μέλλουσες γενιές, φίλε, μην κάνεις πως δεν καταλαβαίνεις.

Κάπως έτσι δεν πάει ο διάλογος;

Μόνο που το φαινόμενο του θερμοκηπίου δεν υπακούει σε γραμμικότητες, αγαπητέ μου. Δεν υποτάσσεται στην εξουσία των αριθμών. Η φύση αντιδρά με τους δικούς της απρόβλεπτους τρόπους. Το μόνο βέβαιο είναι πως κάποιοι έγιναν πλουσιότεροι με όλη αυτή την ιστορία, τα φωτοβολταϊκά ξεφύτρωσαν σαν τα μαρούλια κι οι ανεμογεννήτριες σαν κρεμμυδάκια φρέσκα. Υδροηλεκτρικά έργα ζώσανε ποτάμια, κοιλάδες και ορεινούς χειμάρρους. Για λίγο, φυσικά, όλα για λίγο. Ως την κατάρρευση.

Ξανά τετάρτη², ο δείκτης πλησιάζει τα ογδόντα. Το πιστό μου Μερίβα³ τα πάει μια χαρά. Θα μ' ακολουθήσει ως αύριο στο πουθενά, όπου κι αν βρίσκεται αυτό το πουθενά. Το έχω πάνω από μια δεκαετία τώρα, από τους καιρούς της ύστερης ανάπτυξης. Είχαμε κάνει Χριστούγεννα στη Γαλλία, μια μεγάλη παρέα φίλων και συναδέλφων με τα παιδιά τους. Ο Ορέστης ήταν, για να δούμε, δεκατεσσάρων, Γ' Γυμνασίου. Το αγόρι μου. Σκυμμένος πάνω από ανοιχτούς χάρτες και ταξιδιωτικούς οδηγούς για μέρες και νύχτες είχε κάνει την απαραίτητη έρευνα και είχε κλείσει, με τη βοήθειά μου φυσικά, ξενοδοχεία και εστιατόρια στην περιοχή της Ορλεάνης και της Τουρ. Είχε επιλέξει επισκέψιμους πύργους κατά μήκος του Λίγηρα, είχε έρθει με πλήρη οικονομική πρόταση ανά χείρας και είχε κάνει τις κρατήσεις μέσω Ίντερνετ. Μετά, μου είχε πει με τόνο έκπληξης: Βρε μπαμπά, από τα λίγα που ξέρω η Γαλλία μοιάζει πολύ φτηνότερη απ' την Ελλάδα.

Είχε δίκιο, φυσικά, αν και ακόμη δεν ήταν αυταπόδεικτη η δομική διαφορά ώριμου⁴ και αρπακτικού⁵ καπιταλισμού.

Μιχάλης Μοδινός, Τελευταία έξοδος Στυμφαλία, εκδ. βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

Λεξιλόγιο: 1.χωρίς ταχύτητα 2.αναφέρεται στην ταχύτητα του αυτοκινήτου 3.η μάρκα του αυτοκινήτου 4. εδραιωμένου καπιταλισμού(εννοεί αυτόν που σέβεται τον άνθρωπο και δεν τον εξοντώνει) 5. Του απολύτως εκμεταλλευτικού καπιταλισμού.

ΘΕΜΑ Α

Να παρουσιάσετε σε 60-80 λέξεις τα βασικά χαρακτηριστικά της επιστήμης που τη διαφοροποιούν από την Τέχνη, σύμφωνα με τον συντάκτη του Κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος (μονάδες 8). Να τεκμηριώσετε τη θέση σας με μία (1) αναφορά στο κείμενο για κάθε απάντηση που δώσατε (μονάδες 2)

α. Ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου αντιμετώπισε επικριτικά τον συντάκτη του Κειμένου 1 και τις απόψεις του για τη λογοτεχνία.

β. Η Τέχνη δεν ενδιαφέρεται σε καμία περίπτωση για την αλήθεια σε οποιαδήποτε μορφή της.

γ. Ο λογοτέχνης αρκετές φορές δεν νιώθει οργανικά συνδεδεμένος με τους επιστήμονες.

δ. Είναι σύνηθες σημαντικοί επιστήμονες να είναι και σπουδαίοι καλλιτέχνες.

Μονάδες 10

B2. Για ποιο λόγο, κατά τη γνώμη σας, ο συντάκτης του Κειμένου 1 δεν έπεισε τον Καθηγητή του Πανεπιστημίου πως η λογοτεχνία διαφέρει από την επιστήμη στον τρόπο με τον οποίο δημιουργεί και εκφράζεται; Εσάς, ως αναγνώστες, σας πείθει για αυτή του την άποψη;

Να απαντήσετε με ένα σύντομο κείμενο στηριγμένοι σε τρία στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 15

B3.α. Οι μελετητές των δοκιμίων υποστηρίζουν ότι σκοπός του δοκιμογράφου είναι η συνομιλία με τον αναγνώστη. Να εντοπίσετε δύο χαρακτηριστικά του λόγου στο Κείμενο 1 που επιβεβαιώνουν αυτή τη θέση.

Μονάδες 8

β. Το Κείμενο 2 είναι χρονογράφημα, βασικά χαρακτηριστικά του οποίου είναι:

- η ενασχόληση με την επικαιρότητα
- ο εύθυμος τόνος.

Να επιβεβαιώσετε τα χαρακτηριστικά αυτά με αναφορά σε ένα αντίστοιχο σύντομο χωρίο του Κειμένου. (μονάδες 4)

Ο εύθυμος τόνος υπηρετεί τον επικοινωνιακό στόχο του χρονογράφου;(μονάδες 3)

Μονάδες 7

ΘΕΜΑ Γ

Ποια είναι η άποψη του αφηγητή στο Κείμενο 3 για την επίδραση της επιστημονικής και τεχνολογικής ανάπτυξης στην ποιότητα της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου; Να απαντήσετε στηριγμένοι σε τρεις κειμενικούς δείκτες. Εσείς συμμαρρίζετε την άποψή του; Το κείμενό σας να είναι 150-200 λέξεων.

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ Δ**

Διαβάζοντας στο Διαδίκτυο ένα άρθρο αναφορικά με την τεχνητή νοημοσύνη, αποφασίζετε να συντάξετε ένα κείμενο για το ιστολόγιο της τάξης σας. Σ' αυτό παρουσιάζετε τη γνώμη σας σχετικά με τα οφέλη που απολαμβάνουμε από την τεχνολογική εξέλιξη, επισημαίνοντας και τις συνέπειες της εξάρτησής μας από τα τεχνολογικά προϊόντα.

Το κείμενό σας να έχει έκταση 300-350 λέξεων.

Μονάδες 30